

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la

Administrațiunea tipografiei arhiepiscopale Sibiu, strada Măcelarilor 45
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45.
Epistolele nefrancate se refușă. Articollii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori 30 fl. rëndul cu litere garmond — și timbru de 60 fl. pentru fie-care publicare.

Esposeul contelui Goluchowski.

Pe cât de scurt a fost *mesagiul de tron*, cu care s'a făcut săptămâna trecută deschiderea delegațiunilor, pe atât de lung și amănunțit a fost discursul contelui *Goluchowski*, ministru comun de externe, rostit Mercuri în fața subcomisiunii de externe a delegațiunii *magiare*, — în scopul, ca să se lămurească situația internațională și preste tot politica esternă a monarhiei noastre.

Contele *Goluchowski* a dat deslășiri detaliate asupra tuturor punctelor, atinse și neatinse în *mesajul de tron*; și într-aga presă e de acord în a constata, că espunerile sale au fost clare și pentru toți *satisfăcătoare*. N'a ascuns nimic, n'a înfrumșetă nimic, a înșirat lucrurile așa cum sunt și așa cum le vede. Și ele pot să fie *liniștitoare*, dar' și *îngrijitoare*.

Contele *Goluchowski* a spus-o franc, că prea multă materie esplosibilă s'a adunat în Orientul pe care o mică schintee pôte să l' pună în flacări; și primejdia acesta nu pôte fi împedecată nici chiar prin înțelegerea stabilită la 1897 între Austro-Ungaria și Rusia, cu privire la situația vecinic încurcată din Balcani. De aceea, ministru comun de externe nici nu face, pentru-că nu pôte face, *concluțiuni absolut liniștitoare pentru viitorul apropiat*, fiind-că surprinderile pot să vină peste nopțe și nascerea lor nu o pôte împedeca nici un fel de alianță.

Acesta e pe scurt cuprinsul acestor părți din vorbirea contelui *Goluchowski*, care se referă peste tot la situația internațională. Ca cuib de primejdie este arătat în ea cu degetul *resăritul european*.

Ministru de externe austro-ungar a intrat însă și în detalii, și a arătat că temerile sale își au isvorul în *agitațiile actuale din Bulgaria*, puse în legătură cu chestia *Macedoniei*; în unelțirile comitetului revoluționar macedonian, ale cărui făptuiri au avut drept

resultat *încordarea regretabilă a raporturilor dintre România și Bulgaria*.

Ne spune apoi, cum puterile mari europene au făcut demersuri energice pe lângă guvernul bulgar, ca să pună capăt unelțirilor pécatoșe ale acestui comitet revoluționar, care forma un al doilea guvern în Bulgaria, un guvern ocult, și cum *puterile au aflat vinovat guvernul bulgar în chestia acesta*. din cauza concilianței și a indulgenței sale față cu situația critică creată țerii din partea numitului comitet.

Constată însă totodată, că în timpul din urmă guvernul bulgar a luat măsuri de îndreptare, și și exprimă dorința, ca *atitudinea în viitor corectă a guvernului bulgar să contribuie la îmbunătățirea administrației în vilactele din Macedonia, fiind-că represaliile întrebuițate de guvernul turcesc nu sunt suficiente pentru a aduce o linisce durabilă*.

Asigură în fine pe Bulgari de simpatiile Europei, însă numai *cât timp vor dovedi că sunt element de pace și de ordine*.

Acesta e momentul cel mai însemnat din esposeul ministrului nostru de externe.

Alt moment, vrednic de reamarcat, cuprins în vorbirea contelui *Goluchowski*, e accentuarea în modul cel mai categoric a menținerii *triplei alianțe*, în formațiunea ei de până acuma, fiind-că nici unul din statele cari o compun nu are nici voe nici interes să o vadă desfăcută. Și ministrul de externe ne spune, că toate sgomotele respândite despre desfacerea triplei alianțe au avut de scop numai *sdruncinarea încrederii în soliditatea acestei alianțe*, și au fost puse în curs de ômeni bine cunoscuți, sprijinite fiind de *unele sfere*, cari se silesc să pună chestiunea alianțelor politice pe aceeași linie cu chestiunea tratatelor de comerț.

Ceea ce însemneză, că cu privire la convențiile comerciale-vamale *există divergențe de păreri între guvernele statelor din tripla alianță*; dar' ministrul de externe crede, că în decursul

tratativelor se va ajunge la o înțelegere echitabilă.

Celelalte chestiuni, atinse în vorbirea ministrului de externe sunt de a doua mână. Dar' și din ele reiese, înțocmai ca din cele înșirate, că pentru astăzi situația e favorabilă, dar' ca mâne pôte să devină *forte gravă*. Și e numai de regretat, că într-astfel de împrejurări nu se caută, ca poporele monarhiei să între în bune raporturi unele cu altele, pentru-ca în bună înțelegere, unite și închegate să pôte face față evenimentelor ce se pot desvolta, — ci din contră, se propagă în-đușmânirea și desbinarea lor, prin și-cănări, persecuțiuni, *proces de presă trase de pâr*, tot lucruri cari numai însuflețire pentru apărarea intereselor monarhiei nu pot să provôce.

Așa nu e bine, și ne simțim datori să o spunem pe față că nu e bine.

După conferențe.

Am accentuat în colônele acestui ziariu, că conferențele învățătorimei noastre, al căror scop este perfecționarea în cele metodice și didactice, fiind de o deosebită însemnată, merită o specială atențiune. Trecute fiind ele, pe baza rapôrțelor publicate în colônele acestui ziariu cred a nu fi de prisos să facem o generală reprivire asupra lor.

Ce e drept, nu sunt în plăcuta poziție a face acesta reprivire pe baza celor petrecute în toate cele 18 cercuri de conferențe. Nu, căci nepăsarea, care în paranteze fie zis, întocmai ca și sărăcia, este frate de cruce cu... învățătorii români, mi-s'a pus nainte și de-astădată.

Abia decursul a unei treimi din aceste cercuri îmi este cunoscut mie și publicului mare, grație... ruginei penelor și înghețării negreii învățătorilor nostri din celelalte două treimi.

După ce am fost nevoiți a lua această pilulă amară, cu bucurie constatăm, că în general *activitatea și mersul conferențelor* din uest an este multămitoriu.

— „E *Ponțiu*, care vine să ne viziteze.”

Intr'adevăr, la cotitura căii se ivi procuratorul, escortat de doi sclavi.

Era un om în vârstă, cu bărbia rotundă și netedă, la care se observa îndată o maiestate afectată, și în același timp grija și obosela.

— „Salutare ție, nobile Cinna, și ție divină Antea, — zise el intrând în umbra smochinului. Ce zi căldurosă, după o nopțe atât de rezorôsă!... Să vă aduc fericirea la amândoi și sănătatea Anteei să înfloriască din nou, ca aceste zambile și ca aceste flori de măr, cari împodobesc litiera sa.”

— „Salutare ție, *Ponțiu*. Fii binevenit!” — răspunse Cinna.

Procuratorul se aședă pe colțul unei stânci, privi pe Antea, își încreștă ușor sprâncenile și zise:

— „Singurătatea face să se nască bôla și plictisela, pe când în mijlocul mulțimei tema nu-și găsește locul. Și am să vă dau un sfat. Aici, din nenorocire, nu e nici Antiochia, nici Cesarea: nu pomenesc de nici-un fel de jocuri, de nici o arenă, și chiar dacă s'ar clădi un circ, a doua zi fanaticii l'ar dărîma. Aci nu se aude alt cuvânt de

Viile discuțiuni ce s'au încins în ele au fost ținute în ton obiectiv și la înălțimea cuviinciosă și dêmna, mulțămită pe deoparte bune și înțelepte conduceri a lor, făcută prin comisarii consistoriali denumiți, pe de altă parte mulțămită gradului de maturitate, serioșitate și cultură a majorității învățătorimei noastre.

Onóre și laudă și unora și altora! Marcăm cu plăcere deasemenea și interesul și atențiunea ce s'a dat acestor conferențe din partea multor fruntași de prin centrele în cari ele s'au ținut. E și timpul suprem, ca statul nostru învățătoresc să fie apreciat, considerat și stimat din partea inteligenței poporului nostru conform importanței ce o are ca factor principal în ce privesce progresul, vitalitatea și manifestarea socială a poporului nostru.

Remarcăm însă cu mâhnire faptul, că preoții nostri, cari în cele mai multe locuri sunt *directori școlari*, au arătat mai puțin interes și atențiune față de aceste conferențe, — onóre, firesce, excepțiunilor.

Sperăm însă, că autoritățile noastre bisericesci-școlare vor afla cât mai curând căi și mijloce, ca la lucrările învățătorimei noastre să angajeze și pe preoții-directori școlari. Acesta cu atât mai vârtos, că s'a accentuat chiar în mai multe din aceste conferențe, în urma temeinicelor esperiențe că într- principalele cauze, cari împedecă activitatea unor învățători și prin acesta binemersul instrucțiunei și educațiunei în acele școle, este și: *raporturile încordate între învățători și preoți, în cele mai multe locuri*. Și aici ca și în multe alte cauze, preoții nostri ar trebui cât mai des, nu numai cu gura, ci și cu fapta să imiteze pe Înalt Preasânția Sa bunul nostru Metropolit.

Ținta principală a acestor conferențe încă s'a ajuns în mod satisfăcătoriu.

Programul de lucrare al tuturor cercurilor a constat mai mult din ținerea de *prelegeri practice*. Lucru forte înțelegător. Perfecționarea intelectuală a

FOIȘORA

Să-l urmăim!...

de

Henryk Sienkiewicz.

O clipă 'n urmă bolnava deschise ochii.

— „Caius, — zice ea, — e adevărat că în acest ținut s'a ivit un filosof care tămăducesc bolnavi?”

— „Aici, acești ômeni sunt numiți profeți, — răspunse Cinna. Am auzit vorbindu-se de acela și voiam să-l chem; dar' se zice că e un mag cu gânduri prefăcute. Și apoi el blastemă lucrurile sacre și credințele acestei țeri. Pentru acest motiv procuratorul l'a condamnat la mörte; trebuie să-l răstignescă chiar astăzi.”

Antea își plecă capul.

— „Timpul te va vindeca,” zise Cinna cetind mâhnirea de pe fața soției sale.

— „Timpul e în serviciul morței, și în al vieții”, răspunse ea încet.

Se făcu iarăși tăcere.

De jur împrejur, petele aurite urmau să licăre selipind. Locustele fîrîiau din ce în

ce mai asurzitor și din crepăturile stâncilor ieșiau șopârle mici cari se aședau pe pietrele fierbinți.

Din când în când Cinna își arunca ochii spre Antea, și, pentru a mi-ôră, îi venea desnădejduitorul gând, că ori-ce mijloce de scăpare erau sfârșite, ori-ce speranță zadarnică, și că în curând nu va mai rămâne din ființa mult iubită, de cât o umbră efemeră, de cât o mână de cenușe în Columbarium.

Chiar acum, cu ochii închiși, întinsă pe flori, ea părea ca și mörta.

— „Te voi urma!” murmură Cinna.

În acest moment se auzi un sgomot de pași.

Antea deveni și mai palidă.

Buzele sale pe jumătate deschise aspirau cu lăconie aerul, pieptul i-se ridica într'o respirație gâfăitoare. Sermana martiră credea că ceata ființelor nevădute se apropie, vestind aparițiunea feței cadavrice cu orbitele sticlôse.

Dar' Cinna îi luă mâna și căută s'o liniștască.

— „Antea, nu te teme! Acești pași îi auzi și eu.”

O clipă în urmă adăogă:

cât: „Lege”, și legea se împotrivesce la tot. Ași fi preferat să trăesc mai bine în Schitia de cât în această țară...”

— „Ce vrei să zici, *Pilat*?”

— „E adevărat, m'am depărtat de subiect; grijile mele cele multe sunt de vină. Ziceam că printre mulțime nu se găsește loc pentru o frică fără temei. Chiar astăzi veți pute profita de un spectacol. La Ierusalim trebuie să te mulțamești cu puțin; deci înainte de toate caută, ca Antea să se găsiască la amiază în mijlocul mulțimei. Trei ômeni trebuie să möră astăzi pe cruce. Mai bine ceva de cât nimic.

Și apoi, cu ocasiunea Paștilor, sdrențeroșii cei mai caraghioși alergă în oraș din toate colțurile ținutului. Veți pute privi în tihnă această mulțime. Voiu da ordin să se păstreze un loc bun în apropierea crucii.

Nădejduesc că condamnații vor muri, cu curaj. Unul din ei, — ființă ciudată, — se intitulă *Fiul lui Dumnezeu*. El e blând ca o porumbiță, și, de fapt, n'a sêvêșit nimic ce să merite supliciul.” —

— „Și l'au condamnat să fie răstignit pe cruce?”

(Va urma).

învățătorilor poporali constă mai ales din câștigarea dibăciei de a ști *alege* și pe urmă a ști *preda* elevilor în modul cel mai ușor și mai cu înțeles, practicele cunoștințe. Prelegerile practice, în discuția asupra lor, au fost fără îndoială pentru toți învățătorii isvóre de îmbogățire a cunoștințelor metodice-didactice și prin această conferențele învățătoresci au dat rezultate practice și folositoare pentru progresul învățământului în școlile noastre.

Întrebarea pusă spre pertractare de autoritatea superioară bisericească-scolară, a fost deslegată conștientios pretutindenea. Acestă deslegare cuprinde un vast material, din care se pot scote mulțime de remedii cu cari se vor pute delătura multe piedeci ce sunt puse astăzi în calea progresului învățământului în școlile noastre și cari vor fi în stare a sana și unele rane ce sângerară pe corpul statului învățătoresc al nostru, sanare imperios reclamată, dacă vom, ca învățătorii nostri să fie adevărați și zeloși „*luminători ai poporului*” nostru.

Premisă această generală reprivire asupra conferențelor din estan, cred că autoritatea noastră, sau domnii comisari consistoriali ar face un forte bun serviciu învățătorilor, dacă procesele verbale luate în aceste conferențe dinpreună cu unele dintre cele mai bune disertațiuni și prelegeri practice, precum și vorbirile de deschidere, le-ar scote din nou, ca în primul an, în broșură. Procurarea acestei instructive broșuri se se declare apoi *obligatorie* pentru toți învățătorii și școlile din archidieceasă.

Prețul unei astfel de broșuri cred că nu pôte se fie așa de mare d. e. ca în anul prim, și astfel procurarea ei nu va fi îngreunătoare și jignitoare nici pentru învățători nici pentru comunele bisericesci.

D. A. Mosora.

Răspuns

la

„Observările critice“

ale domnului Dr. P. Ionescu la opul „Metropolia Românilor ortodocși din Ungaria și Transilvania“, op lucrat din însărcinarea Consistoriului metropolitan de Dr. Ilarion Puscariu, arhimandrit etc. Sibiu, 1900 (A se vedea „*Tîia diecesană*“ din *Caransebeș*, Nr. 8, 9 și 10 anul curent).

(Urmare)

1. Cu provocare la concludul Consistoriului metropolitan dela 6 Maiu 1895 mi face dl Dr. P. Ionescu imputarea, că din memoriu despre viața noastră constituțională în cei 25 de ani trecuți, eu am făcut memoriu istoric, despre înființarea metropoliei, ce nu era de lipsă, căci toate se află în opurile Preasfântului episcop Nicolae Popea. Pentru întimpinarea acestei obiecțiuni netemeinice voui atinge unele detaluri, cum s'a înțeles în Consistoriul metropolitan și cum s'a executat de comisiune concludul adus în privința edării memoriului cestionat, — detaluri, cari nu aflasem de trebuință a le cuprinde în prefața opului meu.

Când a făcut domnul Vincentiu Babeșiu propunerea sa pentru edarea memoriului, a motivat între alte propunerea sa și cu aceea, că cele ce s'au scris până acum despre lucrările pentru reînființarea metropoliei noastre sunt unele necomplete, eară altele rău prezentate; ca un cas special la cele afirmate de d-sa a adus împrejurarea ce-l privea personal pe d-sa. La deosebite ocașuni s'a vorbit și s'a scris, mai ales în jurnale, că împăcarea cu Sârbii, în ce privește averea, încă în a. 1865 s'ar fi putut face sub condițiuni mai favorabile, de cum s'a făcut după un deceniu, dacă dl V. Babeșiu nu s'ar fi opus lui Șaguna, care la întervenirea Majestății Sale Preaînaltului Împărat și rege se învoise cu patriarhul Mașireviciu să primescă două mănăstiri și în bani tot atât, cât s'a primit numai după zece ani. Domnul Babeș a constatat în ședința consistoriului, că prin astfel de afirmațiuni i-se face nedreptate și că posede

chiar acte publice, prin cari pôte documenta neadevărul celor ce i-se atribue.

Din această motivare în fața întreg Consistoriului metropolitan reiese cu claritate, ce a intenționat propunătorul și Preavenerabilul Consistoriu metropolitan, adică memoriu istoric despre restaurarea metropoliei. Astfel a înțeles și comisiunea esmisă lucrul seu, căci membrii ei s'au înțeles între sine, ca eu să lucrez memoriu istoric, la care dl Babeșiu s'ar pune la dispozițiune unele acte ce le posedă și să lucreze partea istorică despre despărțirea de sârbi din anii 1864—1865, ce o cunoscă prea bine și-l interesa și pe d-sa personal, iară d-l Leontin Simonescu să lucreze partea memoriului despre viața noastră constituțională bisericească până în prezent.

În acest înțeles și-a făcut comisiunea rapoartele sale la Preav. Consistoriu metropolitan, iară acesta la congres, care și din parte și tot așa a cuprins lucrul, ceea-ce lămurit se vede din concludul său adus în ședința a IV Nr. prot. 40 a. 1897 de următorul cuprins:

„Cu privire la punctul despre elaborarea unui memoriu referitoriu la restaurarea metropoliei și la viața noastră bisericească în primii 25 de ani dela introducerea constituțiunei bisericesci, comisiunea propune: Relativ la punctul în privința elaborării unui memoriu despre restaurarea metropoliei și despre viața noastră bisericească în primii 25 ani dela introducerea constituțiunei bisericesci, se invită Consistoriul metropolitan a pune în lucrare faptică elaborarea memoriului contemplet cât mai curând, și a raporta despre rezultat la congresul ordinariu următoriu.

Deputatul Vasiliu Mangra propune, că de-ore ce nu s'a făcut nici un început pentru elaborarea memoriului, se se publice concurs cu fisarea unui premiu pentru elaborarea unui memoriu al metropoliei noastre din Ungaria și Transilvania.

Înalt Preasfântul metropolit asigură, că nu lipsa de premiu este cauza, că memoriul nu s'a făcut până acuma, are încredere în bărbați esmiși din partea Consistoriului metropolitan.

Punându-se la vot propunerea deputatului Vasiliu Mangra, cade și se primesce propunerea comisiunei organizătoare, enunțându-se ca conclud: Se îndrumă Consistoriul metropolitan a pune în lucrare faptică cât mai curând elaborarea memoriului contemplet și a raporta despre rezultat la congresul ordinariu următoriu.

Mai pôte fi îndoială aci, că ce fel de memoriu a intenționat a face Consistoriul metropolitan și Congresul nostru național! Cuprinsul acestui conclud este indicat fidel în precuvântarea opului meu și tipărit cu litere grase. Cu toate acestea d. Dr. P. Ionescu, condus de patima ce-l stăpânește, ca să pôtă cu efect esclama: „unde dai și unde crepă“, se provocă la un conclud al consistoriului metropolitan din anul 1895, reproduc în prefață și ignoră concludul aci reproduc al congresului, care încă e indicat în prefață.

Stând astfel lucrul întreb, ore ômeni ca d. Dr. P. Ionescu merită să stai de vorbă cu ei și cu perdere de timp să-i îndreptezi la adevăr?!

Să se mai scie și aceea, că partea a II a memoriului despre viața noastră constituțională bisericească, încredințată dlui Leontin Simonescu este în lucrare și se speră, că în curând și aceea se va realiza. Ce pot și eu numai regreta, este împrejurarea că d. V. Babeșiu din deosebite cause, dar mai ales din cauza de morb nu mi-a putut preda partea aceea din memoriu istoric, la care se angajase, ceea-ce, dacă Dzeu l va ține sănătos în viață o pôte face și ulterior printr'o lucrare suplimentară.

O nouă sucitură a adevărului face d. Dr. P. Ionescu îndată la începutul criticei sale cu împărțirea cuprinsului cărții mele. Cine are la mână cartea mea pôte vedea, că împărțirea este în trei părți principale și adică:

I. Repriviri în istoria bisericei ortodocse române și sârbesci din Austro-Ungaria.

II. Privire generală asupra lucrărilor pentru reînființarea metropoliei Românilor ortodocși din Ungaria și Transilvania și pentru despărțirea ierarhică a Românilor de Sârbi, și

III. Espunere în special a lucrărilor pentru reînființarea metropoliei Românilor și pentru despărțirea ierarhică a Românilor de Sârbi.

Cu toate acestea d. critic ne spune alt ceva, că adică memoriul meu istoric începe cu biserica română până la Andreiu Baron de Șaguna, continuă în *partea a doua* cu biserica sârbescă și în *partea a treia* tractează despre reînființarea metropoliei; prin urmare nu e corect aceea că cele espuse despre biserica sârbescă ar forma o parte principală.

2. Pentru-că la pag. 3 am pus în paranteze a. 1304, când s'ar fi înființat mai întâiu episcopia Rîmnicului după Hurmuzaki Fragm. zur Geschichte der Rumänen Tom. I. pagina 187, în loc se fie indicat anul strămutării episcopiei din Severin la Rîmnic, dl critic pășește pe arenă cu un aparat și cu o mulțime de citate mai ales dela fostii săi profesori din Cernăuți, cu scop a mă combate, căci așa fi susținut o absurditate; se provocă la păreriile unor istorici români, a căror autoritate necontestabilă tot d-sa o profanăză, prezentându-i ca pre nisce ignoranți, pre Xenopol, căci în „Istoria Românilor“ a sa Tom V. pag. 693, 694, ȳice că Gedeon Nichitici a fost denumit metropolit și nu episcop la a. 1783 de împ. Maria Teresia și nu de împăratul Iosif al II., eară pre Enăcean, căci în opul său Creștinismul în Daci pag. 246 scrie, că Români din Timișana și-au căpătat la a. 1810 episcopul lor în persôna lui Vasile Moga, care în decursul păstoririi sale de 34 ani ajunsesse a fi metropolit tuturor Românilor ortodocși din Transilvania avându-și reședința în Sibiu. Eu încă am observat erôrea lui Enăcean încă dela eșirea tractatului său istoric mai întâiu în „Biserica ortodocșă română“ și apoi ca broșură separată și prin o scrisore cătră autor i-am tras atențiunea asupra ei, pentru ce mi-a și mulțămît spunându-mi, că la ocașie va rectifica erôrea. Așa se urmăzează întră bărbați cu creștere, cari nu caută după efect prin lucruri bagatele repezându-se ca pisica după șorece, când observă greșala altuia, cu atât mai puțin prin apucături inventioșe caută erori și acolo unde nu sunt.

Se vede că d. critic în rîvna sa escesivă n'a observat, că prin aceea, că a dovedit că cei mai buni scriitori pot greși cu lucruri ce sunt aproape de noi, a scos la ijlă că cu atât mai mult pot greși în lucrări ce cu multe sute de ani stau departe de noi. D. Dr. P. Ionescu, conștientios cum este, mi însinuă că eu pun înființarea episcopiei din Argeș tot la a. 1304 și spre acest scop în citat mai adaugă dela sine cuvintele *pe timpul acela*, ce în opul meu nu se află, fiind mai ales de tot evident din conteest, că eu înființarea episcopiei de Argeș o pun în genere deodată cu *organizarea politică* a noului stat, care nu s'a putut face într'un an, adică tot la a. 1304.

Să nu se scape din vedere că în „Repriviri istorice“, cum le am eu în capitulul I. cu estindere numai în cât am creșut că servesc scopului și mai bune înțelegeri a obiectului principal (reînființarea metropoliei), nu pôte se se cuprinde însăși istoria bisericească cu precisarea tuturor detaliurilor; de aceea nici nu sunt îndreptățite obiecțiunile ce mi se fac, că unele obiecte au rămas neatînse, și prea puțin dezvoltate pre cum „suferințele îndurate de biserica ortodocșă în era calvinilor“; metropolitul Sava, și aceea, că de activitatea literară și fundatiunală a metropolitului Șaguna nu se face amintire.

Referitoriu la cele ce am tractat în capitulul I. „Repriviri în istoria bisericei ortodocse române și sârbesci din Austro-Ungaria“, am presupus încât pentru istoria bisericei noastre române a fi unele lucruri destul de îndemânatic cetitoriului, și încât nu, am presupus că opurile de istoria bisericească ce există astăzi stau la dispozițiune, dora cam aceste ne spune și d. critic, când susține la alt loc, că chiar nici de un memoriu istoric nu s'a simțit lipsa, căci tot ce trebuie se află în opurile Preasfântului episcop Nicolae Popea. Istoriei bisericei sârbesci în contactul cu biserica noastră română am dat o estensiune relativ mai mare, pentru că nu se află destul de pe larg și lămurit în scrierile românesci ce-le avem. Am scris atata despre sârbi în opul meu, cât am creșut a fi de lipsă pentru înțelegerea despărțirii ierarhice a Românilor de ei.

3. O erôre mare vede dl Dr. Ionescu în cea că se zice la pag. 9 . . . bisericele ecumenice atât apusene cât și orientale“. Nu-e

lucru neînsemnat zice Domnia sa dacă noi ortodocșii susținem că biserica apusenă este biserice ecumenică.

Dacă dl critic ar fi pătruns mai afund în înțelesul cuvântului *ecumenic* folosit în cazul de față și pentru biserica apusenă, ar fi putut observa, că acest cuvânt este luat în înțeles istoric al desvoltării și a uneia și a celeilalte biserici: răsăritenă și apusenă, ca biserici sante, sobornicesci (catolice, ecumenice, universale) și apostolesci — atribuțiuni, ce au fost recunoscute deopotrivă și bisericei apusene până-ce nu s'au abătut într'unele învătăuri ale bisericei primitive. Acestă distincțiune e îndreptățită, pentru-că tot e mare deosebire între biserica apusenă, care a fost reprezentată în cele șapte sinode ecumenice, recunoscându-se patriarhului din Roma între ceilalți patriarhi ecumenici locul prim de ședere, — și celelalte biserici mai depărtate în raport cu biserica noastră orientală. Distincțiunea această se face în însuși opul lui Macarie, la care criticul se provocă, căci în privința atribuțiunei bisericei eată cum se definesc după Tertulian bisericele apostolice: „Aici și acolo (în bisericele apostolice) este aceeași credință, același Dumnezeu, același Christos, aceeași speranță și aceeași taină a botezului; cu un cuvânt suntem una și aceeași biserică. Arăte-ne ei (ereticii) originea bisericilor lor; se ne facă un șir neîntrerupt de episcopi așa ca cel dintâi dintre episcopii lor să aibă de autoriu și predecesore pre vreunul din apostoli, cari au ȳeuțit mult timp cu apostoli! Căci bisericele apostolice au listele lor (de episcopi), anume așa; cea din Smirna, spre exemplu are pre Policarp chirotonit de Ioan, cea din Roma pre Clement hirotonit de Petru s. c. I.“ (Teologia dogmatică ortodocșă, tradusă de G. Timuș Pitiștenu, Tomul II pag. 314).

Se vede însă că dl Dr. P. Ionescu voinde să afle aici o mare rătăcire, se pune pre cel mai acut punct dogmatic-polemic, după care apusenilor nu numai nu le recunșce atribuțiunile bisericei cuprinse în simbolul credinței mărturisite și de ei, dară fi pune în rëndul ereticilor; căci ce alta însemneză, când ne pune de model casuri dela începutul acestui secol (recte cel trecut!) când în România se botezau cei ce treceau dela biserica apusenă sau dela cea unită la biserica orientală. Deși mă țin și eu de bun ortodocș, totuși nu pot urma pre acest teren pre dl Dr. P. Ionescu, ci pot numai regreta, că un profesor de teologie profesăză nesce idei atât de obscure. În opul lui Macarie (locul citat de dsa Introducere în Teologia ortodocșă pag. 508) va afla dl critic o toleranță mai mare față de biserica apusenă, căci deși se susține pentru biserica de răsărit în totă puterea cuvântului atribuțiunea ortodocșiei, totuși admite deciderea cauzei într'un nou conciliu ecumenic. Iată ce cetim în locul citat: „Care dintre bisericele actualmente esistente este biserica ortodocșă? Este o cestiune pre care ar pută-o decide cu dreptul un nou conciliu ecumenic, dacă ar fi convocat pentru această și ar decide de sigur într'un mod infalibil“.

Deși tot aci ni-se indică unele greutăți, pentru cari nici acest mijloc n'ar duce la scop, căci numai una dintre biserici, care va fi păstrat în curățenia învătăurilor bisericei, va pută fi declarată de biserică ortodocșă și alta nu, totuși creștinătatea în interesul mării bisericei lui Christos nu pôte resigna la idea împăcării bisericei răsăritene și apusene între sine, cu prețul ca această să delature esplicările greșite și învătăurile nouă adoptate în decursul timpurilor. Acestă împăcare va fi posibilă numai atunci când ura veche va dispăre dintre părți și când nu se vor lua de normativ acele stări, când o biserică aruncă anatema în contra celeilalte.

4. Greșite în cartea mea sunt după dl Dr. P. Ionescu afirmațiunile mele la pag. 10 că:

- a) sub Apaffy II metropolit au fost: Teofil Seremi (1692—1697) sub care se începă, apoi Atanasie (1698) sub care se *îndeplini* unirea cu biserica catolică.
- b) la pag. 17 că mai vorbesc de cele patru puncte de unire, precând dintre ele numai recunșcerea papei de cap al bisericei s'a aflat în actul unirei.
- c) la pag. 18 că „Metropolitul Atanasie trecut la unire la anul 1700 cu o parte a clerului și puțin popor s. c. l. pentru-că zice dl critic provocându-se la Crișan,

sub Teofil s'au făcut numai *încercări* de unire, că numai recunoșterea papei de cap al bisericii s'au primit ca condiție de unire, că numai puțini preoți au trecut la unire, eară de popor nu e vorbă! În fine zice dl Dr. P. Ionescu că atâta ar trebui să știu și eu, că unirea nu s'a făcut la anul 1700.

Răspundând la toate acestea, declar, că eu așa de puțin recunosc pe Dr. Crișan de autoritate istorică, pe cât de puțin recunosc de atare pe dl Dr. P. Ionescu, dară nici nu e de lipsă; pentru-că ad a) ori cine poate observa că e vorba de „lana caprina” când mi-se împuță că eu am numit lucrările de unire sub Teofil „începutul” unirii, pe când Crișan le numește „încercări”. „Început” sau „încercări” de unire s'ar putea numi în înțeles mai larg chiar și lucrările în direcțiunea unirii de sub Atanasie; pentru-că unirea faptică a unei părți de Români s'a făcut numai succesive în decursul timpului și se continuă cu *încercările* și în ziua de astăzi.

Dl critic susține cu Crișan că sub Teofil n'a fost *începutul* unirii, ci numai *încercări* de unire. Iată ce zice celebrul scrutațoriu de istorie Eudociu Baron de Hurmuzaki. „Slab de ânger și de caracter, ispitit de ademeniri și de amenințări, strimtorat afară de acesta între Scylla greco-ortodoxă, care putea să-l ducă la cădere și tot atât de primejdiosul Charybdis protestant, care tindea să-l apuce prin întunec, Teofil a scăpat numai prin aceea, că a hotărât să se arunce cu trup, cu suflet în brațele partidului catolic, în partea căruia stătea și curtea împărătească căreia i-a mărturisit hotărârea sa personală de a trece la uniune în schimbul unor anumite concesiuni. De această dispozițiune s'au agățat iesuiți, cari se pricepeau de minune, ca parte prin persvasiuni îndemănătice, parte prin splendide promisiuni de ridicare în rang, și salar din partea curții să o prefacă în faptă pozitivă. În urma acestora, episcopul Teofil a convocat preoțimea la Alba-Iulia într'un Sinod, care în luna Februarie 1697 a hotărât unirea cu biserica catolică, apoi la 21 Martie aceluiași an atât episcopul el însuși, cât și doisprezece archidiaconi au semnat declarațiunea în scris a trecerii la unire”. (Fragmente de Istoria Românilor Tomul II. traducere de Ioan Slavici. București 1900.) Apoi mai jos (pag. 42) „Starea bisericii și a națiunii române era atunci în lăuntru rău sguduită, în afară în mod îngrijitoriu compromisă și șubredă, în întregul ei plină de frământări, sfâșiată și amenințată nu mai puțin de nimicire de sine, ca de desbinări impuse din afară. Ceea-ce Teofil începușe ca om fără de conștiință, a dus urmașul său fără de cruțare la capăt și noul Herostrat, care a prefăcut cu intențiune templul unității române în cenușe se numea Atanasie Anghel.

Chiar dl Dr. George Popoviciu, care în opul seu „Uniunea Românilor din Transilvania” cu biserica romano-catolică” (Lugoj 1901) combate autenticitatea sinodului de sub Teofil (1697), în cauza unirii zice la pag. 5) „Sigur e, că lucrările pentru uniune au început sub Teofil”.

ad b) Înțelege fie-care, că într'un manual de școală sau chiar într'o reprimă istorică nu este locul a se ocupa cineva cu cestiuni controversate, mai ales, că puțin ne împuță astăzi pre noi ortodocșii, că sub ce condiții s'au unit alții, zic astăzi, când uniții fac mai presus de cele patru puncte, căci mulți preoți uniți se simt onorați a coopera la altare și ceremonii cu papistași, având de țință finală identificarea ambelor biserici, unită și cea apusenă; au avem să facem noi proces pentru ei a-i mântui, sau dăruia uniții ar ave mai ales, să-și reclame drepturile. Destul că ei sunt uniți și dacă sunt uniți — n'ai ce le face; ei se unesc și astăzi și o pot face nu numai recunoscând cele patru puncte, dară au putut face și o pot face cu o „parolă” sau cu un semn numai al apăsării de mână cum fac anumite secte. Eu în reprimările mele istorice atingând cestiunile numai în general, am vorbit de cele patru puncte luând în vedere ce susțin unii, am luat notiță și de părerile altora, cari din cele patru puncte admit numai punctul despre recunoșterea papei ca cap al bisericii.

ad c) în ce privește anul 1700 indicat de mine ca timpul unirii, ori-și-cine va observa că prin acest an n'am intenționat să determin anumită acțiune sau stadiu din cele petrecute

cu unirea, căci unde a fost acesta de lipsă am făcut-o vorbind și de anii 1697 și 1698, ci aci am pus anul 1700 ca an epocal și dacă vreți, jubilar, ce e serbat de biserica greco-catolică ca atare, și cuprins în cifră rotundă, pe lângă care se grupează lucrările pentru unire; sum sigur că și dl Dr. P. Ionescu pricepe acesta, mai ales că și în alte locuri a putut ceti anul 1700 luat pentru unire în acest înțeles. Tot așa va înțelege și acea, că dacă afirm de trecerea unei părți a clerului și puțin popor, nu e vorba de lucrarea sinodului din 7 Octombrie 1698, ci în general de unire pusă la anul 1700 în sumă rotundă de ani. Pentru ce se mistifică dară acest lucru evident; dór' numai pentru aceea, ca să se pōtă marca cu o erōre mai mult!

Dr. Ilarion Pușcariu.
(Va urma).

Desvélirea portretului marelui Șaguna în Seminarul Andreian.

— Raport special. —

Sibiu, 27 Maiu n.

Eri seminarul Andreian a avut sêrbătoare: desvélirea portretului marelui arhieru Andreiu baron de Șaguna, pictat în ulei de pictorul român S. Hența, de origine din Sebeșel.

Încă anul trecut portretul era gata, mai lipsindu-i numai pervazul corespunzător, pentru-ca dat menițiunei sale să formeze decorul salei festive a seminarului și dovadă de pietatea și recunoștința corpului profesoral și elevilor seminariali, față de întemeietoriul institutului teologic-pedagogic al archidiecesei noastre.

Product al contribuțiilor benevole ale profesorilor și elevilor seminariali, adunate în cercul restrîns al seminarului, festivitatea desvélirii portretului încă a fost mai mult familiară: sêrbătōrea aceloră din ale căror ofrande s'a procurat acest decor al seminarului, sêrbătōre însă, la care întru a se bucura de bucuria și mângăierea fiilor sei — a participat și Inaltpreasfinția Sa metropolitul nostru, însoțit de asesorii consistoriali și de câțiva membri ai inteligenței din loc, cari în biserică aflaseră, că după serviciul divin se va face desvélirea.

Ca oșpeți erau de față. Inaltpreasfinția Sa metropolitul, asesorii consistoriali M. Lazar, Z. Boiu, N. Cristea, N. Ivan, M. Voilean, protopresbiteri, P. Cosma, I. Preda și Dr. N. Vecerde și dd. S. Stroia, G. Decean, Dr. V. Bologa, Dr. I. Beu, V. Tordășian, G. Tatar, I. Vătășan.

După sosirea Inaltpreasfinției Sale corul seminarial sub conducerea profesorului de muzică T. Popovici a cântat „Rugăciunea” de Milgrove, după care directorul Dr. E. R. Roșca a rostit următorul cuvânt:

Escelența Vōstră!

Stimaților domni!

Onorat corp profesoral!

Iubiților elevi!

Un act de grațitudine ne-a întrunit de astădată la acest loc! Neînsemnat în valōrea sa materială, dar' cu atât mai prețios în valōrea sa morală, căci cunoscut este mai ales nouă, cari ni-am luat de a noastră problemă a vieții, ca să cultivăm și preste tot să lucrăm pentru nobilitarea sentimentelor omenești, — cu ce tărie, cu ce tenacitate și cu ce rezistență ni-se opun înclinările rele de tot felul ale firei omenești, în tocmai ca mărăcinii și buruenile de tot felul la desvoltarea plantelor nobile și folositoare, cari ne dau hrană trupescă, ne asigură existența fizică și pentru ostenelele noastre ne procură desfătarea și mulțămirea sufletescă, — în tocmai este această și la desvoltarea și cultivarea virtuților, determinate mai de aproape prin învățăturile morale creștine, și întră aceste virtuți, loc ales și distins trebuie să ocupe în partea divină din noi, simțul de grațitudine, ce are să ne normeze în lucrările și faptele noastre.

Ziseu, că un act de grațitudine ne-a întrunit de astădată la acest loc, căci, când ve presint și predau în folosirea și spre decōrea institutului tabloul marelui, fericitului în Domnul arhieriscop-metropolit Andreiu baron de Șaguna, al cărui falnic nume 'l pōrtă acest institut, constat cu mulțămire sufletescă, că mărēța lui figură în mod satisfăcător este reproducă prin un fiu al bisericii

și neamului nostru; constat, că este procurat — după cum se și cuvenia — din contribuțiile benevole ale membrilor corpului profesoral și ale elevilor seminariali, succedați mai ales în anii din urmă, și în fine constat, că lipsirea acestui tablou din institut, era o scădere nejustificabilă, pentru-că nu cultul personal neadmisibil era ceea-ce ne impunea această datorință, ci se cuvenia și se cuvine, ca întemeietoriul acestui institut de atâta însemnătate vitală pentru prosperarea bisericii noastre; acel mare binefăcătoriu neîntrecut pentru biserica și națiunea sa; se cuvenia și se cuvine, ca acel model strălucitoriu de virtuți, așa, în haina smereniei și abnegațiunei, să steie în casa sa, la locul de frunte, și tuturor aceloră, cari într'o formă sau alta se vor vedé îndemnați a-și lua de a lor problemă, sarcina apostolice pentru biserica și neamul lor, din vederea imposantei lui figuri să primescă impresiuni și îndemn pentru calificarea și conduita lor, și să li-se impună în mod iresistibil venerarea memoriei lui și a acestui institut, al cărui nume mărēț îl pōrtă.

A mă estinde din acest incident și numai în conturi generale asupra faptelor și meritelor neperitoare ale acestui bărbat providențial pentru biserica noastră, atunci, când nici scrieri numēroșe și voluminoșe n'au eshauriat totul, în cadrul unei vorbiri ocazionale, nici că este cu puțință, dar' nici că află de lipsă; pentru-că, bine și corect, chiar și numai în acest institut, după organizațiunea noastră internă, an de an, nu mai puțin ia de două-ori ni-se ofere ocaziunea: deoparte a reveni și a ne reimprospeta faptele lui mărēțe, pentru a lua îndemn în urmarea lor, ear' de altă parte, pentru a-i serba cu pietate fișcă amintirea memoriei lui și pentru a ne înălța glasurile noastre rugătōre către atotputernicul Dumnezeu, pentru odihna meritată și fericirea vecinică a nemuritoriului lui suflet.

Dar' datoriu mă simt și din acest incident solemn pentru institut să accentuez, că aprețiate în particular faptele lui mărēțe, vom afla, că una din problemele cardinale ale vieții sale archiepiscopale a fost: asigurarea existenței acestui institut și tendința de a-l ridica la nivelul recerut, ca el, cu demnitate să serviască menițiunei sale; de aci — aproape de necreșt — îngrijirea imediată a lui de mersul afacerilor din institut, până când nu i-a succes a provedé institutul cu puteri didactice distinse, în mâna căroră cu deplină liniște sufletească a putut să lase conducerea institutului, rezervându-și sie-și și autorității noastre superioare bisericesti numai dreptul de supraveghiere; ear' de altă parte cunoscut este, că pe lângă toate neajunsurile, a știut da farmecul necesar carierelor preoțesci și învățătoresci, în cât din acest institut au eșit bărbați aleși, cu rol de conducere în mersul afacerilor noastre bisericesti.

Nu mai puțin datoriu sum să constat, că vrednicii lui următori din trecut și present, în misiunea lor apostolică de archiepiscopi, în tocmai fiind conșinși de însemnătatea acestui institut, au continuat și continuă în îngrijirea lor părintescă la ridicarea și asigurarea existenței lui; ear' nouă, căroră ne este dată sarcina în present, și aceloră, căroră le va fi dată în viitoriu a conduce și conlucra la prosperarea acestui institut, ne rămâne datorința, ca pururea să avem în vedere dorința și tendința nemuritoriului lui întemeietoriu; ear' D-vōstră, Iubiților elevi, și toți aceia cari se vor succeda în acest institut, să priviți la figura acestui mare arhieru de odinioară: ca la neîntrecutul archiepiscopului sufleteș, ca la cel mai mare binefăcătoriu al bisericii noastre, ca la părintele nemărginit în bunătatea inimei sale, care cu priveghere neadormită privește asupra noastră — să priviți în el deci: pe îndemnul și modelul de virtuți.

Vorbirea a fost urmată de aplause și de repețițe „trăiască!”

Corul a cântat apoi „Cântul de jertfă” de Beethoven, urmat de „trăiască” din partea oșpeților, și cu această festivitatea s'a terminat.

Intră puternicele aclamațiuni Inaltpresfinția Sa a părăsit sala, urmat de ceilalți oșpeți.

*

Portretul reprezintă pe metropolitul Șaguna în rasa călugărescă, ședend pe scaun, și ținend în mâna drēptă o carte, ear' pri-

virile îi sunt îndreptate în depărtări — ca-și cum ar cere să vadă înainte fructele binecuvântatei sale activități. E nimerit cât se pōte de bine; deosebi ochii, buzele și barba sunt fidele până la perfecțiune. La stânga în colțul de sus al tabloului e emblema sa, ear' partea de-a drēpta ne arată biblioteca dēnsului. Demn pendant al tabloului e pervazul (ramele) lustruit în aur, care singur a costat pare-ni-se 200 corōne. Intreg tabloul a costat ceva peste 500 corōne.

NOUTĂȚI

† Dr. Eugeniu Mocsonyi.

În momentul punerii fōei sub tipar primim sguduitōrea știre despre decedarea ilustrului membru al familiei de Mocsonyi, Dr. Eugeniu Mocsonyi, întēplată în Budapesta în zorile zilei de astăzi. Pētrunși de cea mai adâncă durere comunicăm cetitorilor nostri tristatorul fapt, care în jele adâncă va pune întregul neam românesc, pentru ireparabila pierdere ce 'i s'a făcut prin rărirea șirurilor cu un membru dintre cei mai ilustrai ai sei. E amar pocălul ce de nou a fost întins neamului românesc! . . .

*

Avis. Domnii membri ai clubului municipal român din comitatul Sibiu să se învītă prin acesta la conferența clubului pe Marți, în 4 Iunie n. a. c. la 5 ore p. m. în casina română din Sibiu.

Obiectul conferenței este ordinea de zi stabilită pentru adunarea generală ordinară a comitetului municipal din comitatul Sibiu convocată pe 5 Iunie a. c.

Biroul clubului municipal.

Sibiu, 27 Iunie 1901.

Ioan de Preda
președinte

Dr. N. Vecerde
secr.

*

Regina Sêrbiei — la Buziaș. „Dél-magyarországi Közlöny” din Timișōra este înformat de la un corespondent al său din Buziaș, că un adjutant al regelui Alexandru sêptēmăna trecută a în hiriat la scadele din Buziaș un local — cum se afirmă — pe sēma reginei Draga, care va petrece la scadele de acolo mai multe luni. Scadele de la Buziaș sunt cercetate deosebi de femei — doritōre de copii.

*

Un fost deputat — dispărut. Din Szentes se raportēză ziarelor magiare, că Sima Ferencz, fost deputat independist, împreună cu redactorul ziarului seu din Szentes, un anume Gálffy Sándor, a fugit — afirmative în România, spre a se subtrage de la responsabilitatea penală într'o mulțime de crime și delict. Contra lui Sima erau în curgere vr'o douăzeci și cinci procese pentru defraudări, falsificări de acte publice, escrocherii, etc., ear' redactorul Gálffy încă era implicat în câteva lucruri cari îl pusēsă în conflict cu legea.

*

Post de medic. De la pretura din Oravița montană (Oravicabánya) este scris concurs pentru întregirea postului de medic în cercul Maidan, cu sediul în Oravița montană. Termin de concurs 15 Iunie st. n. Dotație: 1200 corōne salariu, 400 cor. pașal de călătorie, și taxele statutare pentru cercetarea bolnavilor.

*

Orașul Cașovia — pentru a treia universitate. În adunarea de alaltăieri a reprezentanței orașului Cașovia, la propunerea prepositului premontres Melchior Takács a hotărât să înainteze guvernului un memorandum prin care să cōră, că universitatea a treia să fie înființată în Cașovia.

*

Mare catastrofă într'o mină de cărbuni. În apropiere de Haerphilly (America) Joi dimineța s'a întēplat în mina de cărbuni „Universal” o teribilă explozie de gaz, pe urma căreia mulțime de omeni s'au nenorocit. Pe timpul exploziei se aflau în mină cam la o sută de omeni.

*

Din nenorocirile beției. Doi șerani, cu numele Varga István și Kovács Iános, turmentați de beutură s'au urcat în tren să călătorēscă acasă. Întră comunele Bely și Perbenyik însă (pe linia Sátorlaj-Ujhely) amețiți de cap au căzut din tren. Amēndoi au rămas morți întră raliile căii ferate.

*

Știri mărunte. În fabrica din Viena a căilor ferate sudice Joi s'era un incendiu formidabil a pustiit total atelierele de lustruire. — Vaporul „Johannes” în calea sa de la Norveghia spre Anglia s'a cufundat în mare, împreună cu întreg personalul. — Patru sute de lucrători ai minelor de cărbuni de la *Reșița* s'au pus alaltăeri în grevă, pretinzând, între altele, reducerea orelor de lucru — Comuna *Bözs* din comitatul Zemplin alaltăeri diminuea a fost pustiită de un incendiu teribil. Focul s'a escat din negrijă. — Hotarul comunei *Zgribeski* (Caras-Severin) a fost bătut Marți de grindină în mărimea ouălor de pasere. Sămănăturile au îndurat mari stricăciuni. — Un lucrător din *Vârșet*, anume I. Seemayer, suprima de furtună la lucru în vie, a fost ucis de fulger. —

Alegerea de protopresbiter în tractul Turda.

Raport special al „Telegrafului Român”.
Agărbiciu, 7 Maiu v.

Fiind alegerea de protopresbiter un act de mare însemnătate în constituționalismul nostru bisericesc-scolar, ea se face totdeauna în mod sârbătoresc.

Sârbătore e ziua, în care se alege conducătorul vre-unui tract.

Sârbătore am avut deci și noi, cei din tractul *Turdei* în 28 Aprilie a. c., căci ni-am ales pe viitorul șef tractual.

Actul alegerii a fost condus cu mare dibăcie din partea comisariului consistorial *Dr. Eusebiu R. Roșca*.

Vineri în 27 Aprilie a. c. întru întipinarea comisariului cons. au eșit până la gară în trei trăsurii membrii comitetului ppresbiteral, în frunte cu adm. protopopesc *Teodor Ciortea*, care a ținut în numele comitetului o frumoasă cuvântare de bine venire. — Comisariul consist. îi răspunde în cuvinte forte alese și îi mulțamește pentru această căldurosă primire.

La orele 4 d. a. comitetul ppresbiteral și ține ședința de candidare, în care se censurază actele concurenților.

Sâmbătă în 28 Aprilie la orele 8 se începe în biserică serviciul divin celebrat de Preaon. Domn comisariu *Dr. Eusebiu R. Roșca*, adm. pp. *Teodor Ciortea* și *Vasile Orăsan*.

După sfârșitul serviciului divin Preaon. Domn comisariu prin o vorbire acomodată arată însemnătatea protopresbiterilor în organismul nostru bisericesc și declară ședința sinodului de deschisă.

După ce la propunerea comisiunilor alese în persoanele domnilor *Vasiliu Orăsan*, *Ilie Șerban* și *Vasiliu Stănescu* din cler și a domnilor *Vasiliu Bónca*, *Iacob Ușiu* și *Teofil Pop* mireni, se verifică toți membrii estrordinari aleși în acest sinod și după cetirea actelor concurenților, se procede la votare.

Prezenți sunt 45 membri, din 48.

Candidatul *Iovian Murăsan* intrunesc 32 voturi din 45 și în mijlocul unei însuflețiri mari Preaon. Domn comis. enunță rezultatul.

După cetirea protocolului luat în acest sinod de către notariul ales ad hoc *Vincentiu Orăsan* și după verificarea lui, Preaon. Domn comisariu mulțamește membrilor pentru ținerea bunei ordine ce au observat în tot decursul acestui act atât de măreț.

Presbiterul *Vasiliu Orăsan* mulțamește în numele membrilor sinodali pentru bunul tact în conducerea acestui act.

După îndeplinirea acestui act atât de măreț membrii sinodului sunt invitați de viitoriul ppresbiter la o masă comună în hotelul „Central”, unde mâncările gustose precum și mulțimea de toaste a ținut în cea mai bună dispoziție pe membrii până târziu.

Șirul toastelor la început Preaon. Domn comisariu *Dr. Eusebiu R. Roșca* pentru noul mire al tractului, — care toast a fost primit cu furtunose ovațiuni.

Toastul ridicat de presbiterul *Vasiliu Orăsan* pentru înaltpreasfinția Sa Domnul Arhiepiscop și Metropolit a fost un bun privilegiu pentru cei întruniți, spre a-și manifesta prin furtunose urale iubirea, alipirea, stima și supunerea față de înaltpreasfinția Sa.

Asemenea au fost primite cu mari ovațiuni toastele domnilor *Vincentiu Orăsan* și al nou alesului viitor ppresbiter *Iovian Murăsan* pentru comisariu.

Cu furtunose ovațiuni a fost primit toastul Preaon. Domn comisariu *Dr. Eusebiu R. Roșca* pentru popor.

Au mai tostat domnii *Ioan Iliescu* și *Vasiliu Stănescu* etc.

Ne-am depărtat nutrind în inimile noastre cele mai frumoase speranțe, având acum pe conducătorul nostru și dorim cât mai îngrabă venirea lui în mijlocul nostru.

Vo.

Serata literară musicală a societății „Petru Maior”.

Budapesta, 22 Maiu n.

Adevărată sârbătoare a fost seara de 3/16 Maiu a. c. atât pentru studenții universitari români, cât și pentru publicul român din capitala țării.

Mândră pôte fi societatea „*Petru Maior*” de succesul seratei ținute în această seară la hotelul „*Royal*”. Încă nu i-a mai fost dat societății academice române din Budapesta, să pôtă număra oșpeți atât de ilustri cu ocaziunea seratelor sale, ca și de astădată. Era sala plină de oșpeți distinși, atât din provincia cât și din loc.

Au fost de față prelații noștri bisericesci *I. P. S. Sa* *DI I. Metianu*, metropolitul și arhiepiscopul din Sibiu, *P. S. L. Dnii N. Popea*, episcopul Caransebeșului și *I. Goldiș*, episcopul Aradului. Mai departe *P. C. S. DI Filaret Musta*, arhimandrit (Caransebeș), *I. S. D. I. cav. de Pușcariu*, (Bran), *P. Cosma*, (Sibiu), *P. Petroviciu*, (Lugoj), fam. *Popescu*, (Toplița), fam. *Șt. Martin*, (R. Csaba) etc.

Dintre oșpeții din loc am remarcat pe următorii *P. T. Dni: Cuciureanu*, consulul rom., *Margaritescu Greceanu*, vice consul, *Dr. I. Gall*, *V. Babeșiu*, *G. Szerb*, *I. Popp*, *I. Mezei*, *A. Frâncu*, *Silviu Suciu*, *Dr. Iul. de Pușcariu*, *I. Ciocan*, *Dr. V. Cupșa*, fam. *G. Rădulescu*, fam. *Surdu*, fam. *Riegell*, fam. *Csatáry*, *T. Babeșiu*, *R. Leota*, *I. Porușiu*, fam. *Fărcașescu*, *Moldovan*, *Liuba*, *G. Bogoleviciu*, *Dr. Dumitrescu*, *Dr. Vraciu*, *Dr. Bilaschi*, *Stolojan*, *Dr. Vasu*, *Halmágyi*, *I. Perin*, etc.

În fața unui public atât de ales și atât de numeros se începe executarea programei, după ce dl *V. Păcală*, stud. fil. președintele societății, mulțumi *P. T. public* pentru concursul ce l-a dat la reușita seratei și în special salută pe prelații bisericesci și le aduse omagii, pentru-că n'au pregetat a ilustra serata societății „*Petru Maior*”.

Primul și ultimul punct de programă l'a avut corul societății, condus de dl *L. Domide* stud. med. A debutat cu 3 piese: *I. Senin și furtună* de Vorobchievich și *II. a) Cântec sicilian* de C. G. Porumbescu și *b) Vîno lele*, de *I. Vidu*. S'a dovedit acuratețea în executare și plăcerea publicului a fost escitată în deosebi cu prima și ultima piesă.

Punctul al doilea a fost cel mai interesant. Micul artist *Ernestin Lenghel de Bagota*, un băiețel drăguț de 7 ani, a executat la pian 2 piese: *a) Beethoven: Rondo* și *b) propria compoziție Poveste*. E de admirat la acest copil ușurința cu care cântă la pian. Îți pare, că numai se joacă cu clapele, în fapt însă își cântă operele cele mai grele de Beethoven. E înzestrat cu un auz musical de admirat și cu un talent, dela care se așteptă forte mult. Deja de acum are o mulțime de compoziții proprii. A produs mare senzație în auditor; a fost rechemat de repetite ori și n'a fost concediat până ce nu a mai executat o piesă spre și mai marea uimire a tuturor.

Dșóra *Valeria Opiș* cu piesele: *a) Hubay: Sérénade* și *b) Wieniawsky: Sielenka* executate pe violină, a secerat sgomotoase aplause meritate. Elevei academiei de musică din loc a dovedit mare pricepere în mănuierea arcului și o putere în a atinge cōrdele inimii prin jocul său. Lungile aplause au înduplecat-o a mai executa o piesă de *Hubay*, care a plăcut și mai mult.

Disertațiunea dlui *Dionisie Stoica* stud. fil.: „*Despre domă*” (Dor și jale) a fost de tot interesantă. Într'un stil înălțat arată rolul ce-l joacă doina în viața Românului.

E o succésă inspirațiă, care fiind-că n'a fost nici prea lungă și nici îngreunată a stors aplause prelunge. A culminat în frasa, că doina povestescă întreg crezul mândrului nostru popor.*)

Punctul al V-lea l'a avut dșóra *Clotilda Oltean*. A cântat cu vocea o partiă de tot frumoasă din „*Les noces de Jeanette* (Massé)”, cu atâta artă, că publicul a fost frapat. Mare efect a făcut și acompaniarea la pian a micului *Lenghel*. Aplausele nu mai aveau de gând să înceteze. A urmat afară de program piesa lui Șorban „*Mai am un singur dor*”. Aplausele au urmat în măsură și mai mare, așa

*) Vom publica cât de curând întreaga disertațiune *Red.*

că dșóra *Oltean* a fost silită să mai cânte și piesa „*Sunt Tigancă și nu-mi pasă*”, în urma căreia a fost rechemată de mai multe-ori de freneticele aplause.

Au urmat piesele: *a) Händel: „Largó”* și *b) Bocherini: Ménuette célèbre*, cvartete executate de dnii *Emil Șincai* stud. techn. (viol. I.), *L. Domide*, stud. med. (viol. II.) *I. Șandru* stud. techn. (viola) și ** (violoncello). Toți versați în mănuierea arcului, au executat ambele piese cu cea mai mare acurateță. Au plăcut atât de mult publicului, că au fost siliți de deseale aplause a mai executat și-a treia piesă.

Dșóra *Margareta Ruva* a executat la pian piesa *Fantasia de concert* de Weber. A fost viu aplaudată, așa, că a trebuit să mai execute o piesă românoască, care a plăcut și mai mult.

Punctul al VII-lea a fost *Wieniawsky: Legende*, solo de violină de dl *E. Șincai*, stud. techn. cu acompaniament de piano de dșóra *C. Oltean*. Dl *Șincai* a arătat o mare dexteritate în executarea acestei piese. Aplaudat fiind a mai executat 2 piese, dintre cari ultima poutpourriul „*Când și-a pierdut ciobanul oile*” a fost întâmpinat de un potop de aplause.

După executarea programei prelații bisericesci între puternice urale din partea studențimii au fost conduși la trăsurii.

S'a început dansul. Abia s'a dansat *Hora* și un *Vals* când eata, că pe ușă intră, în costum național, 10 Românași tot unul și unul în frunte cu vătavul *V. Gall*. Au fost întâmpinați de puternice urale și de frenetice aplause. Au dansat *Călușul* și *Bătuta*. Publicul a rămas încântat. Cu drept cuvânt erau admirați bravi studenți: Costumele procurate din *Brașov* îi făceau atât de mândri. Partea cea mai mare nici n'a mai vădut astfel de costume. Au dansat apoi *Hora* și *Sârba*. Cei mai mulți au rămas și mai departe costumați. Mult le-a plăcut deci mai ales dșórelor streine. Să le fii vădut cu ce drag dansau cu ei, mai ales *ardeleana*.

În pauză președintele societății dl *V. Păcală* stud. fil. își ridică cuvântul pentru patronii seratei *I. L. dnii Dr. I. Gall* și *Dr. Ales. Mocsonyi de Foen*. Îi răspunde dl *Dr. I. Gall*. Din acest răspuns s'a vădut viul interes ce-l pōrtă ilustrul bărbat pentru Români și în special pentru societatea „*Petru Maior*”. Dl *Dionisie Stoica*, stud. fil. a toasat pentru dșórele debutante.

A urmat eară dansul până în zori. Ce însuflețire și cât dor în inimile june! Erau dansatori, dar' nici dansătorele nu lipsiau. Mi-a plăcut în special cum a fost jucată *ardeleana*. Dșórele străine nu mai vëzuseră acest joc. Atât de mult s'au însuflețit de el, că tot *ardeleana* ar fi dansat. Amintesc din frumoasă cunună de dșóre, afară de dșórele debutante, pe următoarele: *Blanca Fărcaș*, dșórele *Csatáry*, *Surdu*, *Popescu*, (Toplița), *Fărcașescu*, dșórele *Luiza* și *Mărișora Riegell*, *Halmágyi*, *Const. Laza*, (Șiria) *Görög*, *Musteș*, *Rău*, etc. etc.

O asemenea petrecere românoască în Bpesta nu o poți găsi în tot anul. Și pe lângă succesul moral n'a întârziat nici cel material.

Nu mai laudă se cuvine bravilor tineri dela „*Petru Maior*” și în special harnicului comitet, care pe lângă toate împrejurările nefavorabile, n'a pregetat a-și da totă ostănēla, ca acesta petrecere să-i facă fală tinerimii și societății.

N'ar strica cât de dese conveniri între studenții și publicul român din capitală, căci aceste ar aduce mari folose din ambele părți, ear' folosele, ce s'ar resfrânge asupra părții a treia ar, fi neprețuite.

Înainte pe acesta cale, bravi tineri, căci fruntea vōstră cu lauri va fi înecunată!

Di Casto.

Nr. 998/901.

[73] 1—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor de parochi în parochiile de clasa III-a vacante:

1. Săcamaș cu filiile Stăncești-Ohaba.

2. Muncelul-mare cu filiile Boia-Bîrzii, Muncelul-mic și Runcul-mic (repețit).

3. Poenița Tomi cu filiile Merișor și Fereșd (repețit).

se publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi sunt cele fasonate în cōlele *B.* pentru întregirea venitelor dela stat, despre cari concurenții și pot lua informațiuni dela comitetele parochiale și dela oficiul protopresbiteral.

Doritorii de a ocupa aceste posturi au a-și așterne petițiunile instruite conform normelor în vîgore subsemnatului oficiu protopresbiteral la termenul amintit.

Dobra, (Hunyad-Dobra) la 8 Maiu 1901.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Dobra, în conțelegere cu comitetele parochiale.

Ioșif Morariu
protopresbiter.

Nr. 3860 Pl.

[74] 2—3

CONCURS

Prin regulamentul afacerilor interne, votat de către sinodul archidiececesan cu concludus Nr. 48 în ședința dela 10/23 Aprilie a. c. s'a creat în sinul senatului epitropesc o secțiune sub numele „*Esactoratul archidiececesan*” și șeful acestei secțiuni este esactorul, oficial de clasa primă.

Pentru acest post, împreunat cu un salariu anual de 2000 corōne, 400 corōne bani de cuartir, dreptul de 5 cuincuenalii de câte 200 corōne și dreptul de a participa ca membru la fondul de pensuni al archidiececesei, prin acesta se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare, ce apare în organul „*Telegraful Român*”.

Reflectanții la acest post trebuie să aibă calificațiune de contabil cu praxă de cel puțin trei ani.

Între condițiunile egale, clericii absoluiți vor fi preferiți.

Cererile scrise cu mână proprie, însoțite de documentele justificative, între cari atestatul de botez, atestat de purtare morală și conduită bună se se adreseze Consistoriului archidiececesan la termenul indicat.

Sibiu, din ședința plenară a consistoriului archidiececesan, ținută la 7 Maiu 1901.

Ioan Metianu
archiepiscop.

Banca generală de asigurare mutuală „TRANSYLVANIA”.

INVITARE

la adunarea generală ordinară a băncei „*Transsylvania*”, care va avē loc Vineri în 31 Maiu st. n. la 4 ore p. m. în sala de ședințe a comunității orașenesci în Sibiu.

Obiecte de pertractare:

1. Dare de sēmă despre afacerile anului 1900.
2. Raportul comitetului de supraveghiere despre bilanț.
3. Întregirea consiliului administrativ.
4. Alegerea consiliului de supraveghiere.
5. Eventuale propuneri.

[71] 1—1

Consiliul administrativ.